

VÁLTOZOTT-E KORÁNYI SÁNDOR NEMZETKÖZI ISMERTSÉGE?

Társaságunk Tisztelt Elnöksége!
Tisztelt Korányi Sándorra emlékezők!
Kedves Kollégák, Barátaim!

Korányi Sándor az orvostudomány, a belgyógyászat, ezen belül is a nephrologia kiemelkedő magyar képviselője. Munkássága nagyrészt a vesebetegségek megfigyelésére és kutatására terjedt ki. Ezen belül a nephrologiai funkcionális diagnosztika és a vesebetegségek progressziója tekintetében úttörő eredményei és maradandó felismerései vannak. Széles látókörű, nagy műveltségű, minden után érdeklődő, ötletekben gazdag és jó szintetizáló képességgel megáldott orvos és kutató volt. A betegei nagyon szerették, a szakmában és a közéletben nagy tekintélynek örvendett.

Hazai környezetben sok fórumon és sokféle módon igyekeztünk mint klinikust, mint kiemelkedő kutatót, mint kitűnő szakmapolitikust és mint kivételes egyéniséget megismertetni. Bár ebben a tekintetben is van még feladatunk, de ezt az egészen kiemelkedő életutat a határainkon kívül nem, vagy alig ismerik.

Valamennyien, akik Korányi Sándor génuszát nagyra értékeljük, érthetően szeretnénk, ha a munkássága nemzetközi nephrologiai körökben is kellően ismert volna. Korányi Sándor nevével összefüggő hazai és külföldi idézettségéről Radó János professzor sokirányú összeállítást mutatott be egy előző Korányi megemlékezés alkalmával.

A fentieket figyelembe véve a Szegedi Klebergsberg Kunó Egyetemi Könyvtár illetékes osztálya segítségével annak próbáltunk utánajárni, hogy Korányi Sándor munkáinak az utóbbi évtizedekben milyen a külföldi idézettsége, és annak is, hogy akik idézték, vagy akik írtak róla, milyen hatással voltak az ismertségére. Nem esik tehát most szó Korányi Sándornak szóban forgó közléseinek időszakáról, amikor szinte kizárólag németnyelvű, de kedvező reagálásokat kiváltó közlésekről lehetett olvasni, majd viszonylag rövid idő után hallgatás vette körül azokat.

Korányi Sándor legfontosabb felismeréseit jelentőségének megfelelő megfogalmazásban 1993-ban majd 1994-ben a nagy francia nephrologus, Gabriel Richet mutatta be a legnívósabb nephrologiai lapban, a *Kidney International*-ben, a publikáció címrészlete így hangzik: „*The first faltering steps of renal pathophysiology*”. A cikkben leírta, hogy Korányi fagyáspont csökkenéses fizikó-kémiai módszerrel mutatta ki, hogy a vese az osmolaritás szabályozásával tartósan állandó szinten tudja tartani a vér osmolaritását, biztosítva ezzel a só-víz háztartásnak ezen a területén a Claude Bernard által leírt *milieu intérieur*-t. A vesefunkciónak csökkenése a vér fagyáspont csökkenés növekedéséhez, azaz az osmolaritás növekedéséhez vezet, amit a vesefunkció romlás következményének tartott. A vizelet osmolaris koncentrációjának csökkenésekor a vese kiválasztó képességének romlásának, a vesefunkció beszűkülésének véleményezte, ezt a folyamatot *hyposthenura*-nak írta le és ezeknek a megfigyeléseinek elemzése alapján alkotta meg a *renalis insufficiencia* fogalmát és használta ezt a kifejezést először a szóban forgó állapotra. Ezeket a vizsgálati eredményeket a nagy tekintélyű német klinikus és kutató, Franz Volhard is nagyra értékelte. Az 1918-ban megjelent *Die Doppelseitigen Hamatogenen Nierenerkrankungen (Bright'sche Krankheit)* c. könyvében a „*Die Hyposthenurie und Isosthenurie*”, valamint a „*Die Niereninsuffizienz*” fejezetekben foglalkozott ezzel a témakörrel, tárgyilagosan bemutatva benne Korányi Sándor és iskolájának idevonatkozó vizsgálati eredményeit. Megemlíti

továbbá, hogy Korányi elsőként dolgozta ki a renalis insufficiencia koncepcióját, amire ugyancsak elsőként használja a „*renalis insuffitientia*” kifejezést.

Néhány további közlés is megjelent Korányinak a vesefunkcióra vonatkozó vizsgálataival foglalkozó vizsgálatairól, de ezek nem, vagy csak érintőlegesen említik a *renalis insufficiencia* koncepcióját és annak jelentőségét.

Szám István és munkatársaitól 1973-ban a németnyelvű Medizinische Weltben megjelent rövid közleményben írnak a szóba forgó Koréyi észlelésekről, említik Volhard idevonatkozó vizsgálatait és szólnak a két nagyírú kutató kitűnő kollegiális kapcsolatáról. Ezt a közleményt idézi Richet professzor a már említett, többek között Korányi Sándorról is szóló 2001-es NDT-ben megjelent cikkben, valamint idézi Günter Wolf német szerző Franz Volhard-ról a Kidney International-ben 2000-ben közölt cikkében.

Gabriel Richet 2001-ben az NDT folyóiratban Korányi vizelet-, ill. vesefunkciós vizsgálataival kapcsolatos megfigyeléseit úgy közli, hogy már a közlemény címében is szerepel Korányi Sándor neve. A témakörben több korabeli kutató mellett hangsúlyozza Korányi megfigyelésének jelentőségét, és hozzá róla rövid életrajzot csatol.

Korányi legfontosabb megfigyeléseivel és leírásaival kapcsolatos német nyelvű citátumokat az imént említettem. Kerestük a Klebersberg Könyvtár segítségével az angol nyelvű citátumokat is, de 1993-ig nem találtunk, ez évi megjelenéssel találtuk a már tárgyalt Gabriel Richet közleményt. Ettől az időtől napjainkig Gabriel Richet-ől 5, az én közleményeimre 7 citátumot találtunk. Megjegyzem, hogy 3 esetben mind a Richet-re vonatkozó, mind az én cikkeimre vonatkozó 1-1 citátum együtt található.

A közelmúltban találtunk összefoglaló nephrologiai történeti munkákat, amelyekben idézik Korányi Sándor új felismeréseit.

2002-ben az Am J of Nephrology-ban jelent meg George nevű ausztrál szerző „Development of the Idea of Chronic Renal Failure” c. munkája, melyben Richet professzor kettő, valamint az én Korányi Sándorról írott közleményemben idézettek alapján említi a renalis inszufficiencia leírását.

2012-ben jelent meg egy három részes cikksorozat a nephrologia történetéről George Dunea szerzőségével a Hektoen International (A Journal of Medical Humanities) folyóiratban, melyet Chicagóban a Hektoen Institute-ban szerkesztenek. Sem a szerzőt, sem az újságot nem ismerem, ugyanakkor a cikksorozat feltűnően nívós, és már csak azért is tetszhet nekünk, mert a valaha élt legnagyobb nephrologusok között Korányi Sándort a legfontosabb felismeréseivel említi.

Ha most feltesszük a címben felvetett kérdést: Változott-e Korányi Sándor nemzetközi elismertsége? statisztikai számítás szerint nem sokat. Szabadjon azért nekem ezekkel az idézettségi számokkal bizakodó lenni, ugyanakkor hangsúlyozni, hogy kitartóan kell keresni a módot és alkalmat, hogy Korányi Sándor nemzetközi ismertségét tovább növeljük.

Gabriel Richet professzornak ebben a tekintetben nagyon sokat köszönhetünk Korányi Sándor határainkon kívüli megismertetésével kapcsolatban. Több angol nyelvű, nívós folyóiratban közölt cikkben foglalkozott Korányinak a vesefunkcióra vonatkozó fontos megfigyeléseivel, amelyeket kritikusan elemzett, ugyanakkor jelentőségüknek megfelelően méltatott.

Richet professzor nagy tekintélyű francia nephrologus volt. Apai felmenő ágon négy professzor volt mögötte, közülük a nagyapa, Michael Richet az anaphylaxia felfedezéséért Nobel díjat kapott. 1950-ben Jean Hamburger professzorral együtt a párizsi Hopital Neckerben megalapították az első francia nephrologiai tanszéket, majd vezetője lett a neves nephrologiai intézetnek a párizsi Tenon kórházban. Számos jelentős megfigyelést közölt a

nephrologia különböző területéről és több fontos pozíciója közül kiemelhető, hogy volt elnöke a Nemzetközi Nephrologiai Társaságnak. Nem csoda tehát, hogy nagy tekintélyével a Korányiról közölt cikkeit gyakrabban idézik angol nyelvterületen, mint korábban. Amikor megismertük nagyon elismerő véleményét Korányi Sándor munkásságáról, meghívtuk a Társaságunk 1992-i nagygyűlésére, hogy tartson róla. Előadásában Korányi Sándort a renalis pathphysiologia megalapítójának nevezte. Javaslatomra akkor Társaságunk tiszteletbeli tagjává választottuk. Tavaly, 98 éves korában távozott közülünk véglegesen.

Két üzenettel szeretném megemlékezésemet zárni; egyrészt bíztni szeretném a nephrologiát szeretőket, hogy igyekezzünk Korányi szellemiségét munkatársainkkal, valamint tanítványainkkal minél jobban megismertetni és megszerettetni, másrészt ragadjunk meg minden alkalmat és módot ahhoz, hogy Korányi Sándort határainkon kívül is minél szélesebb körben megismertessük. Ezek a törekvések egyértelműen a magyar nephrologia fejlődését segíthetik.

Köszönöm.

Prof. Dr. Sonkodi Sándor